

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ FR. SPEIDEL ΣΤΑ ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ. ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝΟΣ ΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΝΟΣ ΑΛΛΟΥ

Γεώργιος Αυγουστίδης

Στο τέλος του περασμένου αιώνα παρατηρούμε μια κινητικότητα ξένων επιχειρηματιών με σκοπό την εκμετάλλευση των υπολειμμάτων αρχαίας επεξεργασίας μετάλλων, που βρίσκονταν σωροί στα αρχαία λατομεία. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του δαιμόνιου Ιταλού επιχειρηματία Σερπιέρι, που εκμεταλλεύτηκε τους σωρούς από υπολείμματα αργυρούχου μόλυβδου που υπήρχαν στο Λαύριο, σωροί με ικανές προϋποθέσεις εκμετάλλευσης¹.

Στην περιοχή των Λιμεναρίων τέτοιοι σωροί βρίσκονταν στη θέση «Βούβες», βορειοανατολικά των Λιμεναρίων, όπου κυριαρχεί το ημιπολύτιμο προϊόν ψευδάργυρος, η κοινώς ονομαζόμενη «καλαμίνη». Το προϊόν αυτό παλιό μεταλλωρύχοι το ονομάζουν αλλιώς «πράμα», δηλωτικό της αγάπης και του σεβασμού στο ορυκτό που οι ίδιοι έβγαζαν από τα βάθη της γης, μέσα στις γαλαρίες, και που ενδεχομένως να μη γνώριζαν τη βιομηχανική σημασία του ορυκτού αυτού. Οι σωροί αυτοί κίνησαν το ενδιαφέρον επιχειρηματιών και πριν ακόμη του Speidel, αφού έχουμε έγγραφο του 1895 κάποιου Corry, στο οποίο φαίνεται ότι αυτός συμβάλλεται με την κοινότητα Κάστρου για την εκμετάλλευση ορυκτών που υπήρχαν στην περιφέρεια της παραπάνω Κοινότητας².

Οι κινήσεις αυτές επιχειρηματιών καθώς και η ανεξέλεγκτη στάση των τοπικών ελληνικών αρχών επισύρουν την αντίδραση της τουρκοαιγυπτιακής διοίκησης, που λίγο νωρίτερα από τη σύμβαση Corry που αναφέραμε πιο πάνω, το Νοέμβριο του 1895, με εγκύκλιό της προς τους σούμπαση, προεστώτα, δημογέροντες και προκρίτους Κάστρου τους εφιστά την προσοχή πως

1. Βλ. Χρύσανθου Χρήστου, Το χρονικό της Αγροτικής Τράπεζας, Αθήνα 1985.

2. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγράφου 1.

«άνεν αδείας της διοικήσεως ουδείς έχει το δικαίωμα να εμβαρκαρίσει ή λάβει ως δείγμα μέταλλα εκ της νήσου»³.

Παρόλα αυτά τον Οκτώβρη του 1895 ο Corry, όπως είδαμε, συμβάλλεται με την κοινότητα Κάστρου, την οποία και μόνη αναγνωρίζει ως φορέα εξουσίας για τη σύναψη τέτοιας συμφωνίας.

Η σύμβαση Corry, όμως, δεν είχε καμιά συνέχεια, αφού καμιά άλλη μαρτυρία προφορική ή γραπτή δεν έχουμε για τον Corry αυτόν και για τυχόν εργασίες που πραγματοποίησε στην περιοχή των Λιμεναριών.

Όπως γνωρίζουμε η δεκαετία του 1890 είναι περίοδος σημαντικών πολιτικών γεγονότων που αφορούν τη νεότερη πολιτική ιστορία της Θάσου⁴. Οι συγκρούσεις οι πολιτικές έφθασαν να πάρουν τη μορφή φυσικής εξόντωσης των πολιτικών αντιπάλων. Στο ορεινό χωριό Κάστρο αυτή την περίοδο φαίνεται πως αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος του πολιτικού παιχνιδιού είναι ο προεστώς Αναστάσιος Α. Ιατρού ή Ιατρός. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τον κατηγορούν για αλαζονεία, για δολοφονικές απόπειρες, για άγριους ξυλοδαρμούς των πολιτικών του αντιπάλων από όργανά του και άλλες αξιόποινες πράξεις. Κατά την περίοδο αυτή χαρακτηριστική είναι η αναφορά προκρίτων του Κάστρου, που συνοπογράφεται από μεγάλο αριθμό κατοίκων προς τον Αιγύπτιο διοικητή Χαμηδή βέη, στις 1-4-1895, εναντίον του μέθυσου, όπως τον κατηγορούν, προεστώτος. Τίποτε, όμως, δεν προδίδει το επερχόμενο τέλος του ιστορικού χωριού Κάστρο, που η κύρια ασχολία των κατοίκων ήταν η κτηνοτροφία με πολλά κοπάδια αιγοπροβάτων και πολλά προβλήματα για τα βοσκοτόπια με τις όμορες κοινότητες Θεολόγου και Μαριών· συχνές ήταν οι διενέξεις τους, ιδιαίτερα με την πρώτη κοινότητα· οι κάτοικοι ασχολούνται ακόμα και με τη γεωργία στις περιοχές γύρω από τις τρεις πηγές που περιβάλλουν το χωριό και πάνω σ' ένα καταπληκτικό οροπέδιο του «Κάμπο» καλλιεργούν τη σίκαλη, κυρίως, ώστε το χωριό να είναι αυτάρκες τόσο σε ζωικά όσο και σε γεωργικά προϊόντα. Η κοινωνική ζωή έχει ως επίκεντρο την όμορφη και παλιά εκκλησία του Αγίου Αθανασίου με αποκορύφωμα τον πανάρχαιο χορό «Για βρεξ Απρίλημ», που χορεύεται την τρίτη μέρα του Πάσχα. Τους γάμους και τις άλλες χαρές ζωντανεύει το βιολί του περίφημου Γιάννη Φιάκα (Γιάννη Λορέντζου). Αυτά όλα ως τα 1902, χρονιά σημαδιακή για τη Θάσο, αλλά περισσότερο για τα σημερινά Λιμενάρια, που την εποχή αυτή ονομάζονταν Χαμηδιέ και αποτελούνταν από μερικά σπίτια. Το 1902, λοιπόν, η Θάσος επανέρχεται στην τουρκική διοίκηση και την ίδια χρονιά

3. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγράφου 2.

4. Βλ. Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Θάσου 1453-1912*, έκδ. ΕΜΣ, Θεσ/νίκη 1984, σ. 158.

φτάνει στα Λιμενάρια οδηγούμενος από πληροφορίες για τους σωρούς στις «Βούβες» ο γερμανός επιχειρηματίας Fr. Speidel. Αυτός σηματοδοτεί την παρακμή και ολοκληρωτική εγκατάλειψη του Κάστρου και τη δημιουργία και ακμή των Λιμεναρίων.

Η επαναφορά του νησιού στην τουρκική κυριαρχία φαίνεται να διευκολύνει το μεθοδικό Γερμανό, ο οποίος έρχεται σε συνεννόηση με την τουρκική διοίκηση, αγνοώντας και περιφρονώντας στην αρχή τις τοπικές αρχές, που, όπως θα δούμε, και τότε ήταν ευάλωτες στο χρηματισμό. Η τουρκική διοίκηση δεν τον εμποδίζει, παρόλη την άρακτη παρασκηνιακή αντίδραση των Άγγλων. Άκουσα από μερικούς ηλικιωμένους συντοπίτες μου πως ο δαίμονιος αυτός Γερμανός ουσιαστικά ήτανε πράκτορας των Γερμανών και ήλθε στα Λιμενάρια παραμονές πρωτοφανών πολεμικών συγκρούσεων. Έρευνώντας, λοιπόν, γι' αυτόν το δραστήριο επιχειρηματία, που άφησε ανεξίτηλο το πέρασμά του από τα Λιμενάρια, είχα ακόμη μια πληροφορία, ότι δηλ. δεν τον ενδιέφερε ούτε ο ψευδάργυρος ούτε ακόμη πως μπορεί να ήταν πράκτορας των Γερμανών, αλλά ότι έψαχνε για ένα σπάνιο μέταλλο, μάλλον το πλουτώνιο. Οι εργασίες του άρχισαν χωρίς χρονοτριβή τόσο στη θέση «Βούβες», όπου υπάρχει ο ψευδάργυρος, όσο και στη θέση που σήμερα είναι κτισμένη η εκκλησία της ενορίας, η Μεταμόρφωση του Σωτήρος, εργασίες, όμως, με πολλές αυθαιρεσίες, που δημιουργούν και πολλά προβλήματα. Ο τυπικός Γερμανός έχει ήδη συνάψει σύμβαση με την τουρκική κυβέρνηση πριν από το 1904· αντίγραφο της σύμβασης αυτής βρέθηκε στο αρχείο του δικηγόρου Γ. Κρητικού με πολύ ενδιαφέροντες όρους, και κυρίως αυτού που προβλέπει την πρόσληψη εργατών από τους ντόπιους κατοίκους⁵. Η κοινότητα για να προλάβει τις εξελίξεις προβαίνει στη σύνταξη κανονισμού «δι' ου θα δυνηθή η Κοινότης να εξασκήση επί της επιχειρήσεως τα δικαιώματά της...»⁶.

Οι εργασίες για την ανέγερση κτιρίων στη θέση όπου είναι σήμερα η εκκλησία προχωρούν βιαστικά· η περιοχή όμως ανήκει στην ιερά μονή Ιβήρων· από έγγραφο μάλιστα της μουχταροδημογεροντίας Κάστρου επιβεβαιώνεται τόσο η κυριότητα της μονής όσο και η έκταση που της ανήκει και που ανέρχεται στα 14 στρέμματα⁷. Το μοναστήρι αντιδρά άμεσα και με τους πληρεξούσιους του αναγκάζουν το Speidel να αναζητήσει αλλού θέση για την ανέγερση κατοικίας, γραφείων, εργαστηρίων, εγκαταστάσεων για το βοηθητικό προσωπικό⁸. Η θέση αυτή είναι το ύψωμα πάνω από το λιμάνι, όπου σε

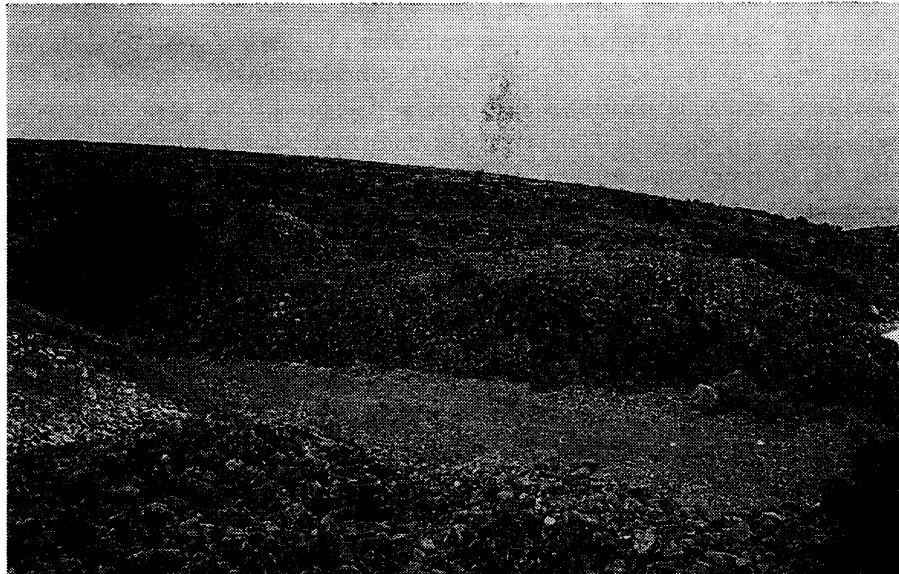
5. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγράφου 3.

6. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 4.

7. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 5.

8. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 6 και 7.

διάστημα δύο χρόνων 1905-1906 κτίζεται το παλατάκι, που έμελλε να μεταβληθεί στο σήμα κατατεθέν των Λιμεναρίων. Κτίζει ακόμη βοηθητικούς χώρους όπως είναι οι σταύλοι, πίσω από το παλατάκι, για τα υποζύγια, απαραίτητα τότε για τις δραστηριότητες της επιχείρησης, κατασκευάζει τη σιδερένια γέφυρα που από κάτω περνά τώρα πια ο δρόμος ανατολικά των Λιμεναρίων προς το γήπεδο. Ταυτόχρονα στη θέση Βούβες έχει αρχίσει από τα μέσα του 1903 εργασίες αναγκαίες για την εξόρυξη του πολύτιμου μετάλλου. Ο εγωιστής και περήφανος επιχειρηματίας, από τη Φοργχάιμ Γερμανίας, εξακολουθεί παντελώς να αγνοεί τις ελληνικές κοινοτικές αρχές και πολύ περισσότερο τους ιδιώτες, τις περιουσίες των οποίων καταπατεί.

Σωροί υπολειμμάτων επεξεργασίας της «Καλαμίνας». BOYBES 1905-1914.

Η αντίδραση των θιγομένων είναι άμεση. Οι κάτοικοι συμφιλιώνονται και συσπειρώνονται γύρω από την εκλεγμένη κοινοτική τους αρχή· ακολουθούν έντονες διαμαρτυρίες και προβαίνουν σε δυναμικές ενέργειες, συνηθισμένοι σ' αυτό και από άλλα περιστατικά, γκρεμίζουν υδατοδεξαμενή, ξυλοκοπούν υπαλλήλους της εταιρείας, διεκδικούν δυναμικά τα δικαιώματά τους, αποτρέποντας την κοπή ελαιοδέντρων από εργάτες της εταιρείας.

Στις 20 Οκτωβρίου 1904, με αναφορά τους προς τη μouxταροδημογεροντία Κάστρου, 6 κάτοικοι πιέζουν τις κοινοτικές αρχές για επέμβαση, ώστε

να σταματήσει η αυθαιρεσία του Speidel⁹. Πράγματι η μουχταροδημογεροντία στις 22.12.1904 με αναφορά της προς το μουτσαρίφη Θάσου ζητά αντίγραφο της σύμβασης που έγινε ανάμεσα στην τουρκική κυβέρνηση και το Speidel¹⁰. Απ' αυτό τό έγγραφο συμπεραίνουμε πως η σύμβαση, που προαναφέραμε, παρότι δε φέρει χρονολόγηση, πρέπει να την τοποθετήσουμε στις αρχές του 1904, ίσως και νωρίτερα.

Ο Speidel συνεχίζει να αγνοεί τους κατοίκους και όσοι θίγονται επανέρχονται πιέζοντας τους τοπικούς άρχοντες για δυναμικότερη πολιτική τόσο προς την τουρκική διοίκηση όσο και προς το Speidel. Έτσι στις 29.12.1904 σε νέα αναφορά των κατοίκων που θίγονται από τη μεταλλευτική εταιρεία παρατηρούμε πως οι υπογραφές από έξι που ήταν στην προηγούμενη αναφορά γίνονται σαράντα έξι¹¹. Αξιοπρόσεκτο στην αναφορά αυτή είναι το γεγονός πως οι κάτοικοι βάσιμα πιστεύουν ότι η μουχταροδημογεροντία έχει την ισχύ για δυναμική και αποτελεσματική παρέμβαση. Θέλοντας να συγκινήσουν τους κοινοτικούς άρχοντες παρουσιάζουν το Fr. Speidel ως άθλιο καταπατητή, που πολλά δεινά η παρουσία του θα επέφερε στον τόπο. Η εξέλιξη, όμως, της ιστορίας αυτής μάλλον δικαίωσε το Γερμανό επιχειρηματία.

Αυτή την εποχή, λοιπόν, επικρατεί αναβρασμός: το Κάστρο είναι καζάνι που βράζει: στον κίνδυνο η κατάσταση να ξεφύγει από κάθε έλεγχο ο Speidel αναγκάζεται να έρθει σε διαπραγματεύσεις με τη μουχταροδημογεροντία Κάστρου, την οποία επιχειρεί να κάμψει το φρόνημά της με την παροχή ικανής χρηματικής βοήθειας.

Οι κοινοτικές αρχές σπεύδουν να στείλουν, στις αρχές μάλλον του 1905, αναφορά προς το μουτσαρίφη Θάσου, στον οποίο εκθέτουν σε πολύ έντονο ύφος τους κινδύνους που διατρέχει το χωριό τους, όταν «...περιορίζεται η σκάλα του, το παράλιόν του, ο λιμνήν του, η προεξοχή του και όλα τα ζωϊκά προσόντα του, εκείνο πλέον δε λογίζεται χωριόν αλλά εστία συμφεροντολόγων και κερδοσκοπών...»¹². Η αναφορά αυτή συνεχίζει στο ίδιο ύφος και αφού ζητούν την επέμβαση των τουρκικών αρχών για την εκδίωξη ή περιορισμό της δραστηριότητας του Fr. Speidel καταλήγουν ως εξής: «...διότι άλλως το χωριόν μας θα ερημωθεί κυριολεκτικώς και δε θα υπάρχη πλέον ίχνος αυτού, ένθα ζώσι τόσοι ραγιαδες υπό το αχανές σκήπτρον της Α. Α. Μεγαλειότητος του φιλολάου 'Ανακτος ημών, του οποίου τα έτη είησαν πάμπολλα και πανευδαίμονα Αμην!».

9. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 8.

10. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 9.

11. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 10.

12. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 11.

Βλέπουμε, λοιπόν, τη μουχταροδημογεροντία να σηκώνει τον πέλεκο της τιμωρίας εναντίον του Γερμανού, ταυτόχρονα, όμως, απαιτεί την οικονομική βοήθεια των 80 λιρών που τους είχε υποσχεθεί ο Speidel. Έτσι στις 16 Ιανουαρίου 1905 ο παραπάνω, σε έγγραφό του προς τη μουχταροδημογεροντία Κάστρου, δεν αρνείται την υπόσχεση της επιχορήγησης, πλην, όμως, «συνεπεία της αναρμόστου διαγωγής των κατοίκων Κάστρου απέναντι ημών, ως η καταστροφή παρά του μεταλλείου υδατοδεξαμενής, αι αντενέργειαι των επί του ζητήματος των οικοπέδων της αγοράς μας και πολλά άλλα εναντία κινήματα κατά της εταιρείας μας αδυνατούμεν να παραχωρήσωμεν την ειρημένην επιχορήγησιν και σήμερον...»¹³. Πέντε μέρες αργότερα, δηλ. στις 21-1-1905, ο Γερμανός επιχειρηματίας ζητά από το μουχτάρη Κάστρου να αποστείλει κατάσταση με τα ονόματα των ιδιοκτητών ελαιοδένδρων, μερικά από τα οποία εργάτες της εταιρείας θα έκοβαν την επομένη, 22.1.1905, και για το φόβο νέων ταραχών καταλήγει με την απαίτηση στην κοπή των ελαιοδένδρων να παραβρίσκεται και ο ίδιος ο μουχτάρης «άλλως ουδεμίαν θέλομεν αναγνωρίσει απαίτησιν ή ένστασιν»¹⁴.

Όλα λοιπόν πήραν το δρόμο τους. Οι εργασίες για τη λειτουργία των μεταλλείων φθάνουν στο τέλος τους, έχουν ανοιχθεί μεγάλες γαλαρίες, τοποθετήθηκαν υποστυλώματα, κτίστηκε αποθήκη για τα εκρηκτικά, ξανακτίστηκε υδατοδεξαμενή, στρώθηκε άριστο δίκτυο σιδηροδρομικών γραμμών ώστε με βαγόνια να κατεβάζουν το «πράμα», το ορυκτό δηλ. με τον ψευδάργυρο, κοινώς καλαμίνια, στην παραλία, όπου ήδη είχαν δημιουργηθεί οι εγκαταστάσεις για τον πρώτο εμπλουτισμό.

Η προσέλευση μεγάλου αριθμού εργατών συνέβαλε στη δημιουργία ενός όμορφου χωριού, των Λιμεναριών, και στη μετάγγιση ανθρώπινου έμφυχου υλικού από ένα άλλο, το Κάστρο, σ' αυτό. Τους εργάτες ο Κ. Χιόνης τους ανεβάζει στους 2000¹⁵. Μικροί και μεγάλοι, όσοι μπορούν, απασχολούνται στο μεταλλείο. Πολλοί ειδικεύονται στα εργαστήρια, άλλοι στην εμπειρική εκτίμηση της φλέβας του ορυκτού που θα έπρεπε να εκμεταλλευτούν: ένας τέτοιος εμπειρικός χημικός ήταν ο Γ. Τσόλιας. Σπουδαίοι ήταν και οι μιναδόροι, οι ειδικοί που με το λοστό άνοιγαν τις τρύπες, όπου θα έμπαιναν τα εκρηκτικά. Στο εργοτάξιο δούλευαν ακόμα οι μπαγαδόροι, οι ξεσκαρωτές και οι εργάτριες για τη διαλογή.

Η εργασία σύμφωνα μ' έναν παλιό εργάτη, μικρό παιδί τότε, τον Κ. Γε-

13. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 12.

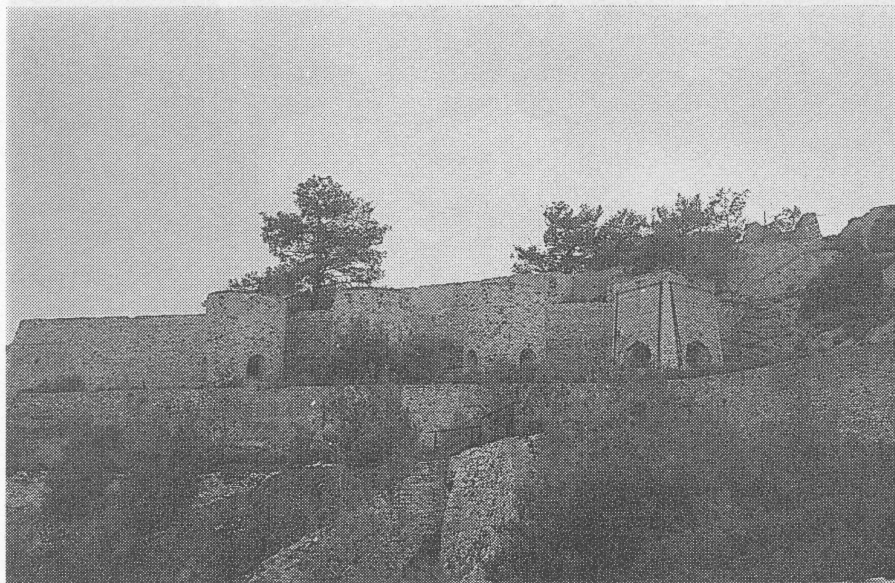
14. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 13.

15. Βλ. Κ. Χιόνη, Η Θάσος και η δράση των Θασίων κατά το μακεδονικό αγώνα, περ. «Θασιακά», τ. 1 (1984), σ. 74.

ώργου, διαρκούσε από «ήλιο σε ήλιο» και παρακαλούσαν νάρθει ο χειμώνας όπου η μέρα διαρκούσε λιγότερο. Άνοιγαν κάθετα γαλαρίες, όπου ξεσκαρωτές και μπαγαδόροι έβγαζαν το «πράμα». Η δουλειά ήταν πολύ δύσκολη, αφού οι μιναδόροι έσκαβαν σε βάθος 12-13 μέτρων, όπου άναβαν τα εκρηκτικά. Άλλοι εργάτες τραβούσαν την «κοφίνα» και τους έβγαζαν έξω, πριν σκάσουν βέβαια τα εκρηκτικά.

Κάποια φορά μέσα στη γαλαρία ήταν ο Γ. Τσάμης και κάποιος άλλος εργάτης από την Ποταμιά. Άναψαν τα εκρηκτικά και φώναξαν τους άλλους να τραβήξουν την «κοφίνα» για να τους βγάλουν έξω· αυτοί όμως είχαν ξεχαστεί και απομακρυνθεί· οι δύο δυστυχείς έβαλαν τις φωνές, όταν αντιλήφθηκαν τον επερχόμενο θάνατο. Ευτυχώς γι' αυτούς λίγο πριν από την έκρηξη τους άκουσε κάποιος και με προσπάθεια υπερβολική τους έβγαλαν έξω, ενώ ταυτόχρονα γίνονταν οι εκρήξεις. Αυτό λένε πως στάθηκε αφορμή ο Γ. Τσάμης να γίνει ιερέας, απ' τον οποίο προέρχεται η γνωστή οικογένεια παπα-Τσάμη.

Το «πράμα» το παραλάβαινε ο καπουτρένος (ενός τέτοιου μας διασώζεται το όνομά του: Αντώνης Τριχάς), ο οποίος οδηγούσε τα βαγόνια ως τις εγκαταστάσεις του βιντζ. Τα φορτωμένα βαγόνια με την κλίση του εδάφους έφθαναν στις παραλιακές εγκαταστάσεις, ταυτόχρονα, όμως, ανέβαζαν τα άδεια βαγόνια στις εγκαταστάσεις του βιντζ, όπου τα παραλάβαινε ο «καπουτρένος» και με υποζύγια τα οδηγούσε πίσω στο εργοτάξιο.

Οι 4 φούρνοι του *Speidel*, 3 κυκλικοί και ένας τετράγωνος (1905-1914).

Στις παραλιακές εγκαταστάσεις γινόταν ο εμπλουτισμός και η απόσπαση του βαρίτη σε 4 φούρνους, τρεις κυλινδρικούς και έναν με τετράγωνη κάτοψη. Η δυναμικότητα των εγκαταστάσεων πλησίαζε τις 30.000 τόν. ετησίως. Οι τρεις γεννήτριες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, που κινούνταν με πετρέλαιο, ήταν από τις πρώτες του τουρκικού κράτους. Στη συνέχεια φορτωνόταν σε άλλο τρενάκι, όπου ριχνόταν σε σιλό, πάνω από τη θάλασσα. Κάτω από το σιλό αυτό έρχονταν οι μαούνες, φαρδιά πλοίαρια με καρίνα, έπαιρναν το εμπλουτισμένο ορυκτό και το μετέφεραν στο καράβι, που βρισκόταν ανοιχτά. Πάνω σ' αυτό βρίσκονταν ειδικές δαγκάνες, που σιγά-σιγά έπαιρναν το «πράμα» από τις μαούνες. Έτσι ο ψευδάργυρος ήταν έτοιμος να ταξιδέψει για τη Γερμανία.

Ραγδαία το άσημο Χαμηδιέ μετατρέπεται σ' ένα όμορφο χωριό, τα Λιμενάρια. Τα πρώτα σπίτια, που έχουν ίδιο σχέδιο (δύο σώζονται ακριβώς ίδια ως σήμερα, των Κοντογεωργίου Αντ. και Χ'΄Κοσμά Κων/νου), τα κτίζει ο Speidel· φτιάχνει ρυμοτομικό σχέδιο¹⁶, το οποίο, παρόλες τις αυθαιρεσίες, εφαρμόστηκε, και εκεί οφείλεται πως τα Λιμενάρια είναι ίσως το μοναδικό

Οικογένεια Fr. Speidel. Ο ίδιος ξεχωρίζει πάνω δεξιά.

16. Την πληροφορία αυτή που είχα, την επιβεβαίωσε προφορικά και ο Κώστας Χ'΄Κοσμάς.

χωριό της Θάσου με φαρδείς, οριζόντιους και κάθετους δρόμους. Αναμφίβολα πολλές από τις λεπτομέρειες, που δίνουν ώθηση σ' έναν τόπο και τον κάνουν ν' ανθεί, τις χρωστάμε στο δαιμόνιο επιχειρηματία, τους απογόνους του οποίου πρέπει να αναζητήσουμε, και η κοινότητά μας, έστω και αργά, να τιμήσει στο πρόσωπό τους τον Fr. Speidel, ιδρυτή ουσιαστικά των Λιμεναρίων.

Ας γυρίσουμε όμως στα έγγραφά μας. Η μουχταροδημογεροντία είδαμε πως από τη μια φαινόταν ο προασπιστής των δικαίων αιτημάτων των κατοίκων, από την άλλη όμως έτεινε χείρα επαίτου στο Γερμανό και ζητούσε την οικονομική του αρωγή. Φαίνεται τελικά ότι εισπράττει από το Speidel την οικονομική βοήθεια των 80 λιρών, αφού στις 22-4-1905 στέλνει ταπεινωτικό έγγραφο και από καταπατητή και κερδοσκοπό που τον χαρακτήριζε σε προηγούμενες αναφορές, αποφασίζει όπως «...επί τη αύριον αγομένη εορτή του Αγίου Γεωργίου ψαλή επ' εκκλησίας δοξολογία υπέρ ημών και συμπάσης της ευγενεστάτης οικογενείας σας». Το έγγραφο συνεχίζει και καταλήγει το ίδιο ταπεινωτικά¹⁷.

Η παρέμβαση των κοινοτικών αρχών, αλλά, κυρίως, η δυναμική και αποφασιστική στάση των κατοίκων του Κάστρου ξεπέρασαν την ούτως ή άλλως υποτονική τουρκική διοίκηση· έτσι στα μέσα του 1905 ο αναβρασμός και αναταραχή, οι αντεγρήσεις και δυναμικές ενέργειες δίνουν τη θέση τους σε μια δημιουργική και αποτελεσματική συνεργασία των κατοίκων του Κάστρου με το Speidel, συνεργασία που σηματοδοτεί τη ραγδαία ανάπτυξη του νέου χωριού των Λιμεναρίων.

Στις 2 Ιουλίου 1905 ο Speidel δίνει απόδειξη παραλαβής 28 πωλητηρίων προς τη μουχταροδημογεροντία Κάστρου, στην οποία απόδειξη σημειώνονται και τα ονοματεπώνυμα των δικαιούχων και το ύψος της αποζημίωσης. Στην απόδειξη αυτή παρατηρούμε ότι οι αποζημιώσεις ήταν πολύ υψηλές για την εποχή αυτή¹⁸. Παρατηρούμε και επιβεβαιώνεται από την παραπάνω απόδειξη ότι ο Speidel πέρα από τη μεθοδικότητά του σα Γερμανός ήταν πείσμων, τυπικός, περήφανος, καλοπληρωτής. Όλοι θα πληρώνονταν πλούσια, αφού όμως τέλειωναν οι απαραίτητες διατυπώσεις, που δεν ήταν άλλες από την επικύρωση του πίνακα αγοράς των οικοπέδων από το βαλή πασά της Θεσ/νίκης¹⁹.

Τα μεταλλεία της εταιρείας Speidel λειτούργησαν ως την έναρξη του Α' Παγκόσμιου πολέμου. Μετά το τέλος του πολέμου αυτού περιήλθαν ως πολεμική αποζημίωση στο ελληνικό δημόσιο. Το 1925 τα δικαιώματα εκμετάλλευσης, καθώς και η κυριότητα όλων των κτιριακών εγκαταστάσεων πε-

17. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 14.

18. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 15 και 17.

19. Βλ. Παράρτημα, αρ. εγγρ. 16.

ρήλθαν στη βελγική εταιρεία G. P. Boseret, από το Lutich, που αγόρασε το σύνολο των μετοχών της κρατικής «Ανώνυμης Ελληνικής Εταιρείας Μεταλλείων και Μεταλλευμάτων». Το 1957 η Friedrich Krupp GmbH απέκτησε το σύνολο των μετοχών της παραπάνω ανώνυμης εταιρείας. Το 1963 έληξε το δικαίωμα εκμετάλλευσης των ορυχείων Θάσου και η κυριότητα των ορυχείων και των πάσης φύσεως κτιριακών εγκαταστάσεων επέστρεψε στο ελληνικό δημόσιο.

Εργάτες των μεταλλείων Βούβες. Ιούνιος 1926. Από το αρχείο του Ιωάννη Γεωργούδη.

Κρίναμε σκόπιμο να κλείσουμε την εργασία μας με το ποίημα του ποιητή από τις Μαριές Π. Ξανθόπουλου, που αναφέρεται στο Κάστρο. Σημειώνουμε ότι το ποίημα γράφτηκε γύρω στα 1909-1910, την εποχή δηλ. που οι μεταλλευτικές εργασίες του Speidel θα βρίσκονταν στο απόγειο, η δε οικοδομική δραστηριότητα στα Λιμενάρια αξιόλογη. Γράφει λοιπόν ο Παναγιώτης Ξανθόπουλος:

Το Κάστρο είναι μακρινό, μας μακρύν' απ' τα πέρσι
 ας ειν' καλά οι μπόγγηδες και εργάτης που χε πέση
 που άφηναν το κάθε τι, ενοίκια κι άλλα κι άλλα
 και είχαμε και συναγωνισμό τρανό με την Καβάλα.
 Κι ο μουσιού ο Speidel μοίραζε τις λίρες με τις φούχτες

μπινάδες²⁰ τους εφκιάσαμε, τους διαβολομπουντρούμηδες, Κάστρο, Καλύβες και Χαμηδιέ στράφτουμε οι μπινάδες κι από πεντ' έξι τάχουμε οι κάθε παραδάδες²¹.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Από τα δημοσιευόμενα έγγραφα τα 12 προέρχονται από το αρχείο του ιατρού Αυγουστή Αναστασιάδη (1875-1958), που το έθεσε στη διάθεσή μου για μελέτη και δημοσίευσή του η αείμνηστη δασκάλα μου Μάρθα Αναστασιάδη. Τα τρία έγγραφα, που φέρουν αύξ. αριθ. 3, 5 και 6 προέρχονται από το αρχείο του Γ. Κρητικού, ενώ το υπ' αριθ. 7 προέρχεται από τ' αρχείο της μονής Ιβήρων και φωτοτυπία του έθεσε στη διάθεσή μας ο κ. Κων/νος Χιόνης. Ορθογραφήσαμε τα κείμενα των εγγράφων, ενώ οι υπογραφές δημοσιεύονται όπως έχουν.

1

1895 Οκτωβρίου 11

Με το έγγραφο αυτό φαίνεται πως εξασφαλίζονται όσοι κοινοτικοί άρχοντες συνυπόγραψαν τη σύμβαση με τον Corry για την εκμετάλλευση των μεταλλείων.

Ο υποφαινόμενος συμβληθείς σήμερα μετά της κοινότητας του χωριού Κάστρον της νήσου Θάσου, περί εκμεταλλεύσεως των εν τη περιφερεία της ειρημένης κοινότητος ευρισκομένων μεταλλείων και ορυκτών, δηλώ διά του παρόντος μου ότι, εν η περιπτώσει αι αρμόδιαι αρχαί δεν ήθελον μοι παραχωρήσει την άδεια ίνα εργασθώ τα ειρημένα μεταλλεία, ουδεμία αποζημίωση έχω το δικαίωμα να ζητήσω είτε από την ειρημένην κοινότητα είτε από κανέναν άλλον συνυπογράψαντα εις το ρηθέν έγγραφον.

Εν Καλύβαις Κάστρον της νήσου Θάσου

Τη 11 Οκτωβρίου 1895

M. Corry

20. μπινάς: μεγάλο, ψηλό σπίτι.

21. Βλ. Γεωργίου Αυγουστίδη, Παναγιώτης Ξανθόπουλος, ένας άγνωστος Θάσιος ποιητής, περ. «Θασιακά», τ. 7 (1990-1991), σ. 394.

1895 Νοεμβρίου 31/12

Ο Χαλήλ Χιλμή, αντιπρόσωπος του διοικητή της Θάσου Μ. Χαμδή βέη, απευθύνει εγκύκλιο προς όλες τις οθωμανικές και ελληνικές αρχές του Κάστρου, με την οποία τους επιστά την προσοχή τους πάνω στο θέμα της εκμετάλλευσης των μεταλλευμάτων που υπήρχαν στην περιοχή τους.

Εν Καβάλα τη 31/12 9βρίου 95

Προς τον σούμπασην, προεστώτα, δημογέροντας και προκρίτους Κάστρου.

Γνωστόν τοις πάσι τυγχάνει ότι άνευ αδείας της διοικήσεως ουδείς έχει το δικαίωμα να εμβαρκαρίσει ή λάβει ως δείγμα μέταλλα εκ της νήσου· τούτο δε αν και το γνωρίζετε εκ των αλλεπαλλήλων κατά διαφόρους καιρούς παρά της διοικήσεως εκδοθέντων εγκυκλίων ουχ ήττον όμως χρειάζεται και πάλι η διοίκησης να φέρει τούτο εν τη μνήμη του κοινού, διότι τινές λησμονούντες τας διαταγάς της διοικήσεως και ουδέ καν να σκεφθώσι ότι υπάρχει διοίκησης με αδιαφορία επεμβαίνουσι εις την αναζήτησιν μετάλλων ή γινόμενοι οδηγοί των ξένων φέρουσι αυτούς εις μέρη ένθα υπάρχουν μέταλλα και διατί· διά μικράν αμοιβήν.

Τούτο όμως κύριοι κάλλιστα γνωρίζετε ότι είναι καταστροφή της πατρίδος, ης οι πρόξενοι της συμφοράς δε θα δυνηθώσι να απολυτρωθώσι και η διοίκησης αυτή ακόμη αν επέμβη, δυσκόλως θα κατορθώσι να τους λυτρώσει. Σκεφθείτε και τι δύναται να φέρει τις την πατρίδα του με τας μωρίας του.

Άραγε είναι δυνατόν να καταστραφεί μία κοινότης από εν μικρόν και ασήμαντον πράγμα; Ιδού τινι τρόπω καταστρέφεται. Έρχεται τις άνευ αδείας της διοικήσεως και οδηγούμενος παρά τινος εκ των εγχωρίων περιέρχεται επισκεπτόμενος τα μεταλλεία και δι' ενός τρόπου υποσχόμενος πολλά ζητεί και κάμει συμφωνητικά μετά των κατοίκων διά την εξαγωγήν· τι μέλλει γενέσθαι μετά ταύτα; μήπως είναι εύκολον να ακρωθεί το έγγραφον εκείνο; Αλλοίμονον εις τον δώσαντα την υπογραφήν του τι θα υποφέρει ή λαμβάνει δείγματα και ζητεί να φέρει αυτά έξω της νήσου· η διοίκησης τι πρέπει να κάμει εις την περίστασιν ταύτην; αναμφιβόλως κατά τον νόμον θα κάμει κατάσχεσιν, αλλά όστις έδωσε τα δείγματα ή οδήγησε τον ξένον εις τα μεταλλεία, θα λάβει την ποινήν του ουχί μικράν. Αλλοίμονον εις εκείνον όστις χάριν μικράς αμοιβής οδηγεί τους τοιούτους εις τα μεταλλεία ή δίδει δείγματα εις αυτόν διά το εξωτερικόν. Οι τοιούτοι έχοντες εσφαλμένας ιδέας ότι θα ωφελήσωσι την πατρίδα από τας υποσχέσεις των εμπόρων προβαίνουσι απερισκεπώς εις τα τοιαύτα εξ ων και την Αυτού Υψηλότητα δυσαρεστούσι και εις την διοίκησιν φέρουσιν ενοχλήσεις και την πατρίδα καταστρέφουσι. Είναι περιττόν

να σας γράφω πολλά: προ των οφθαλμών έχετε παράδειγμα: ως εκ τούτου να είστε προσεκτικοί: να αποτρέπητε τούτους από τα τοιαύτα, διότι ως απλοί δεν δύνανται να διακρίνουν το καλόν εκ του κακού και όταν έλθει τις να περιέλθει επισκεπτόμενος τα μεταλλεία ή λάβει δείγματα ή ζητήσει να κάμει συμφωνητικά αμέσως να του ζητήσετε αν έχει άδεια παρά της διοικήσεως: εν περιπτώσει δε και δεν έχει τοιαύτην τινά αμέσως να ειδοποιήσητε την διοίκησιν και ως ιδίητε τινά συνοδεύοντα αυτόν και δίδοντα δείγματα, αμέσως να ειδοποιήσητε την διοίκησιν διά να ληφθώσι τα κατάλληλα μέτρα κατ' αυτού, πριν επιφέρει εις την πατρίδα του συμφοράν τινά.

Ο αντιπροσωπεύων τον Διοικητήν
διευθυντής Ιμαρετίου
Χαλήλ Χιλμή

3

Αχροολόγητο

Αντίγραφο της συμφωνίας για την εκμετάλλευση των μεταλλείων της Θάσου στη θέση «Βούβες», που έγινε ανάμεσα στην τουρκική κυβέρνηση και στο Fr. Speidel. Αποτελείται από 14 άρθρα. Το άρθρο 8 παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού ορίζει ρητά τον τρόπο πρόσληψης των εργατών.

Μεταξύ του υπουργείου του ιδιαίτερου Αυτοκρατορικού Ταμείου και του κ. Φρειδερίκου Σπάϊδελ, εργοστασιάρχου και κατοίκου της Φοργχάιμ Γερμανίας, επήλθεν η εξής συμφωνία περί του εν Θάσω μεταλλείου του ορισμένου εις την κωμόπολιν Μέσην και λόφον «Βούβες», ούτως το προνόμιον ανήκει εις το υπουργείον του Αυτοκρατορικού Ταμείου.

Άρθρο 1. Το υπουργείον του Αυτοκρατορικού Ταμείου ως εν τω επισυνημμένω χάρητι δείκνυται ενοικίασε και εξεμίσθωσεν από της ημερομηνίας του παρόντος συμβολαίου διά 40 έτη την εκμετάλλευσιν του μεταλλείου του ευρισκομένου εν Θάσω επί του λόφου «Βούβες»: τούτου το βόρειον και νότιον μέρος είναι 1 χιλιόμετρον, το ανατολικόν 2 χιλιόμετρα και το δυτικόν 5 χιλιόμετρα, το όλον 14 τετραγωνικά, 1400 εκτάρια ή 15,229 παλαιά στρέμματα υπό την επιφάνειαν της γης. Ο ρηθείς εκμεταλλευτής εδέχθη και εξεμίσθωσε τούτο συμφώνως τοις κατωτέροις άρθροις.

Άρθρο 2. Ο ενοικιαστής, ίνα εκμεταλλευθή τας γαίας τας ευρισκομένας υπό την κυριότητα ατόμων, οφείλει να αγοράσει αυτάς, αφού κατά πρότον καταπείσει τους κατόχους αυτών: εάν δε ο κάτοχος δεν πειθήται (ως εν τω ιδιαίτερω κανονισμώ δείκνυται), θα πληρωθεί εις τους κατόχους των τοιούτων γαιών τελευταία τιμή εκείνης, ην θα κάμει η κυβέρνησις: εάν κυβερνητι-

κώς υπάρχει εμπόδιον εις τι μέρος κατ' ουδένα τρόπον θα εκμεταλλευθεί αυτό.

'Αρθρ. 3. Ο εκμεταλλευτής υπόσχεται ότι εντός τριών μηνών από της ημέρας καθ' ην υπέγραψε το συμβόλαιον θα αρχίσει την εργασίαν, ήτις θα γίνεσσι συμφώνως με τους κανόνας της Ορυκτολογίας.

'Αρθρ. 4. Ο ρηθείς ενοικιαστής διά τας οικοδομάς, τας οποίας υποχρεούται να οικοδομήσει προς κατοικίαν των εργατών ή προς αποθήκευσιν μεταλλείων, εν πρώτοις πρέπει να καταθέσει εις το υπουργείον του Αυτοκρατορικού Ταμείου το σχέδιον αυτών και μετά την άδειαν να αρχίσει να οικοδομεί.

'Αρθρ. 5. 'Απαντα τα έξοδα της εκμετάλλευσης και όλων των άλλων εργασιών ανήκουσιν εις τον ενοικιαστήν. Διά δε το μέταλλον, όπερ θα εμβρακαρίζεσσι συμφώνως τω 25ω άρθρω του νέου περί μεταλλείων κανονισμού, θα πληρώνει προς το υπουργείον του Αυτοκρατορικού Ταμείου του κατ' αναλογίαν φόρον 5%. Επίσης συμφώνως τω νόμω κατά την αρχήν εκάστου έτους θα πληρώνει προκαταβολικώς και ανελλιπώς προς το υπουργείον του Αυτοκρατορικού Ταμείου τον ορισμένον φόρον, ήτοι 10 γρόσια δι' έκαστον δλιριπί (=μέτρον 60 τετραγωνικών οργυιών).

'Αρθρ. 6. Διά το μέταλλον, όπερ θα εμβρακαρίζεσσι, ιδιαιτέρως θα πληρώνει εις τα οικεία τμήματα τους τελωνειακούς φόρους, μόνον διά τα εργαλεία άτινα θα φέρει διά την εκμετάλλευσιν το υπουργείον του Αυτοκρατ. Ταμείου θα ενεργεί τα δέοντα να μη πληρώνει τελωνειακόν φόρον.

'Αρθρ. 7. Ο ρηθείς εκμεταλλευτής υπόσχεται να εξακολουθεί εργαζόμενος αυτό αναλόγως του μεγέθους άνευ υποχρεωτικής αιτίας. Εάν παρά την υπόσχεσιν ταύτην παύσει την εργασίαν μέχρι 6 μηνών ή εάν εξάγει μεταλλείον ολιγότερον του δέοντος, το Αυτοκρ. Ταμείον δικαιούται να ακυρώσει το παρόν συμβόλαιον και να κατακρατεί την εν τω 13ω άρθρω περιλαμβανομένην χρηματικήν εξασφάλισιν· ουδεμία δε αγωγή αποζημιώσεως θα ληφθεί υπ' όφιν.

'Αρθρ. 8. Εκτός των μηχανικών και αρχιμαστόρων οι λοιποί εργάται θα είναι υπήκοοι του Κράτους και εκ των κατοίκων του τόπου ένθα το μέταλλον ευρίσκειται.

'Αρθρ. 9. Εάν κατά την εκμετάλλευσιν αναφανεί άλλον είδους μέταλλον, τούτο δεν θα συμπεριλαμβάνεται εν τω παρόντι συμβολαίω· μόνον δε θα έχει το δικαίωμα ο ρηθείς να εκμεταλλευθεί αυτό υπ' εκείνους τους όρους υφ' ους άλλος τις ήθελεν αναλάβει την εκμετάλλευσιν.

'Αρθρ. 10. Διά να παρατηρείται εάν συμφώνως τω παρόντι συμβολαίω θα εκτελείται η εκμετάλλευσις εκ μέρους του Αυτ. Ταμείου διορίζεται εις μηχανικός.

'Αρθρ. 11. 'Απασαι αι εργασίαι της εκμετάλλευσης θα βαδίζωσι συμφώνως τοις αυτοκρατορικοίς νόμοις και εν περιπτώσει δίχης αύτη θα θεωρείται εις τα οθωμανικά δικαστήρια κατά τους οθωμανικούς νόμους.

Άρθρ. 12. Το παρόν συμβόλαιον θα ισχύει για 40 έτη, εις το τέλος των οποίων συμφώνως τω νόμω των μεταλλείων τα ακίνητα λογιζόμενα πράγματα, αι αγορασθείσαι γαίαι και αι οικοδομαί άνευ τινός αντιτίμου θα μένωσι κτήμα του Αυτοκρατορικού Ταμείου. Μετά το τέλος της άνω προθεσμίας ο ενοικιαστής υποχρεούται να καταλείπει το μέρος εν καλή καταστάσει.

Άρθρ. 13. Απαγορεύεται τω εκμεταλλευτή να μεταδώσει το δικαίωμά του εις άλλον άνευ συνεννόησεως μετά του Αυτοκρ. Ταμείου.

Άρθρ. 14. Προς εξασφάλισιν δε του ότι ο εκμεταλλευτής θα εκτελέσει τας εν τω παρόντι συμβολαίω υποσχέσεις αυτού κατέθεσεν εις διαταγήν του υπουργείου του Αυτοκρατ. Ταμείου 500 λίρας εις την οθωμανικήν τράπεζαν ή εις την (Κρηδί Ανών)· κατά την εποχήν δε της υπογραφής του συμβολαίου εκάστη διεύθυνσις των ρηθισών τραπεζών θα παρουσιάσουν εις το Αυτοκρ. Ταμείον ανά μίαν απόδειξιν.

Το παρόν συμβόλαιον εμπεριέχον τας υπογραφάς των δύο μερών εγένετο εις διπλούν.

4

1903 Οκτωβρίου 27

Έγγραφο της κοινότητος Κάστρου για την κατάρτιση δικού της κανονισμού, ώστε να διεκδικήσει τα δικαιώματά της σε κάθε επιχείρηση.

Απαξάπασα η κοινότης Κάστρου αναδεικνύει συμφώνως, διά του παρόντος, πληρεξουσίου τους συνδημότας κ. Ιωάννην Α. Παπαϊωάννου και Ανδρουστον Αναστασιάδην, ότινες να καταρτίσωσι κανονισμόν, δι' ου θα δνηθθή η Κοινότης να εξασκήση επί της επιχειρήσεως της μεταλλουργικής εταιρείας, ως και επί πάσης άλλης εμπορικής επιχειρήσεως, τα δικαιώματά της.

Εφ' ω και υπογραφόμεθα.

Εν Μέση Κάστρου τη 27 Οκτωβρίου 1903.

Γιωργιος λορεντζου

Κ. Οικονομίδης

Ιωάννης Α. Καΐδης

Αναστάσιος Α. Ιατροός

Φίλιππας Α. Κοητικός

Γιάννης Αγγέλου

νικόλαος Βασιλείου

Γεώργιος Κυπαρισίου

Κουστατίνος σοτιρίου

Δημήτριος Καρτάλης

Γεώργιος Αυγουστή

Παναγιώτης Α. Προέδρου

Αγγελος Ιωάννου

Θεόδωρος Ματθέου

Αντώνης Τριχά

νικόλαος Καλάκης

1904 Μαΐου 18

Ἐγγραφο της κοινότητος Κάστρου με το οποίο βεβαιώνεται η κυριότητα της μονής Ιβήρων επί οικοπέδου στο οποίο αυθαίρετα ο Fr. Speidel είχε αρχίσει οικοδομικές δραστηριότητες.

Μαρτυρικόν

Διά του παρόντος μαρτυρικού ημών γράμματος πιστοποιούμεν και ομολογούμεν εν καθαρά συνειδήσει οι υποφαινόμενοι μουχταροδημογέροντες και πρόκριτοι Κάστρου ότι το εκ δεκατεσσάρων στρεμμάτων χωράφιον κείμενον εις Λιμενάκια Κάστρου, δίπλα του Κουλέ, οροθετηθέν με πυργάκια φέροντα τη σφραγίδα της μονής Ιβήρων είναι γνήσιον κτήμα της εν τω Αγίω Ὄρει Ἄθωνι βασιλικῆς και πατριαρχικῆς μονής των Ιβήρων, προερχόμενον προ πολλῶν ετών εις την κατοχήν και κυριότητα αυτής, δυνάμει αγορᾶς αυτού παρά της εγχωρίας ημῶν μακαριτίδος Σοφοῦδας.

Διό ἐδόθη το παρόν μαρτυρικόν τη ιερᾷ και σεβασμίᾳ βασιλικῆ και πατριαρχικῆ μονῇ των Ιβήρων, ἵνα εν οιαδήποτε περιπτώσει χρησιμεύσῃ προς ἀπόδειξιν. Εἰς ἐνδειξιν υποφαινόμεθα.

Λιμενάκια Κάστρου, 18 Μαΐου 1904 τέσσαρα

Οἱ μουχταροδημογέροντες

A. A. Ιατροῦς

K. Γ. Ζγουρίδης

κωνσταντῖς Μετανίου (Μεταξενίου)

Γοιόργης ηκονόμου

Οἱ πρόκριτοι Κάστρου

Ιωάννης A. Καϊδης

Γ. Λορέντζου

Παναγιώτης A. Προέδρου

1903 Σεπτεμβρίου 15

Αναφορά του αντιπροσώπου της μονής Ιβήρων Γ. Φ. Κρητικῶς προς το μunteσαρίφη Θάσου.

Προς τον εξοχότατον μunteσαρίφην πασάν Θάσου.

Εξοχότατε

Μετά σεβασμού δηλώ την νμ. εξοχότητα ότι η εξ Αγίου Ὄρους ιερᾷ βασιλικῆ μονῇ των Ιβήρων τηλεγραφικῶς διατάσσει με να ἐμποδίσω την επί του γηπέδου αυτής ἐργασίαν κτιρίων της εταιρείας των ἐνταῦθα μεταλλείων, κειμένων εις θέσιν Κουλέ, περιφέρειαν Λιμεναρίων Κάστρου, μέχρι της ἐλεύσεως του αντιπροσώπου αυτής.

Το τηλεγράφημα τούτο της ιεράς βασιλικής μονής των Ιβήρων εδήλωσα προς τον κ. διευθυντήν της εταιρείας των μεταλλείων, αλλά παρό πάσαν προσδοκίαν από χθες ο ειρημένος διευθυντής του μεταλλείου ήρξατο εργαζόμενος επί του ειρημένου βακουφικού γηπέδου ανοίγων θεμέλια προς ενέργειαν των κτιρίων του, μη λαμβάνων υπόψιν ολότελα την εντολήν της ιδιοκτητρίας βασιλικής μονής των Ιβήρων.

Επειδή δε ως αντιπρόσωπος των βακουφικών κτημάτων της ιεράς βασιλικής μονής των Ιβήρων φέρω ευθύνην και επειδή προς επιφύλαξιν των δικαιωμάτων αυτής ανάγκη να προβώ εις επίσημα διαβήματα, διά ταύτα, εξ ονόματος της αυτής ιεράς βασιλικής μονής Ιβήρων, διαμαρτύρομαι εντόνως κατά της αυθαιρέτου αρπαγής του γηπέδου, της λαβούσης χώραν από χθες από μέρους του κ. Διευθυντού της εταιρείας των μεταλλείων, και εξαιτούμαι, εν ονόματι του ιερού νόμου του επί των μοναστηριακών επισήμων παραχωρήσεων, να διαταχθεί η άρσις της ρηθείσης εργασίας μέχρι της ελεύσεως του εντεταλμένου αντιπροσώπου της ιεράς βασιλικής μονής των Ιβήρων, οπότε δυνατόν να επέλθει συνεννόησις μεταξύ των.

Επί τούτοις ελπίζω την δέουσαν προστασίαν και την περιφρούρησιν των ασεβώς καταπατουμένων ιερών βακουφικών δικαιωμάτων, τα οποία εσεβάσθησαν οι νόμοι και η δικαιοσύνη, διατελώ μετά σεβασμού.

Τη 15 Σεπτεμβρίου 1903
Λιμενάρια Κάστρου

Της νμ. εξοχότητος
ταπεινός δούλος κάτοικος Κάστρου
Γ. Φ. Κοητικού

7

1906 Απριλίου 6

Πληρεξούσιο της μονής Ιβήρων στους μοναχούς Άνθιμο και Σπυρίδωνα για διευθέτηση της διένεξης με το Spreidel.

Αρ. 378. Διά του παρόντος ιεροσφραγίστου μοναστηριακού ημών πληρεξουσίου γίνεται δήλον ότι τοις εκ των αδελφών ημών πανοσιολογιωτάτοις προηγ(οιμένοι) κ. Ανθίμω και ιεροδ. κ. Σπυρίδωνι παρέχεται η μοναστηριακή ημών πληρεξουσιότης προς διεκπεραίωσιν της μετά του Διευθυντού του εν Θάσω μεταλλείων κ. Spreidel υποθέσεως επί του εν Κάστρω μοναστηριακού ημών οικοπέδου.

Επί τούτω εγένετο το παρόν πληρεξούσιον ίνα χρησιμεύση όπου δει. Ι. μονή Ιβήρων, 6 Απριλίου 1906.

Οι επίτροποι της ιεράς και σεβ. μονής Ιβήρων προηγ(ούμενος) Νεόφυτος και προηγ(ούμενος) Ευδόκιμος μετά των συν ημίν εν Χριστώ αδελφών.

1904 Οκτωβρίου 10

Αναφορά κατοίκων, μάλλον Μέσης (σημερινά Καλύβια), Κάστρου, που αφορά την καταπάτηση κτημάτων από το Speidel. Στο έγγραφο παρατηρούνται λογιολατρισμοί.

Αξιότιμοι κύριοι μουχταροδημογέροντες της ενταύθα κοινότητας.

Οι υπογεγραμμένοι κάτοικοι Κάστρου, κεκτημένοι εκ κληρονομίας αναλογούντα ημίν μερίδια χωραφίων εις Λιμενάρια, άνωθεν του Κουλέ, βλέποντες δε σήμερα ότι απειλείται το επ' αυτών της ιδιοκτησίας ημών και κυριότητας δικαίωμα, είτε αυθαιρέτως εν αυτοίς τοις χωραφίοις εκκοπής επαιοδένδρων ημετέρων γινομένης, διαμαρτυρούμεθα εις υμάς επί μελλούση των αναλογούντων ημίν χωραφίων διά της βίας αφαιρέσει, καθόσον δεν δυνάμεθα απολύτως να εκποιήσωμεν αυτά διά πωλήσεως και να απαλλοτριώσωμεν.

Διαμαρτυρούμενοι, παρακαλούμεν όπως ληφθή υπόψιν υμών η παρούσα και διατελούμεν μεθ' υπολήψεως.

Μέση Κάστρου 20.10.1904

*Ιωάννης Κ. Κυριότης
Νικήτας Δημητρίου
Αθανάσιος Ζαγοριανός
Θαλασινή Βασιλείου
Παναγιώτης Βασιλείου
Γεόργιος Ματθέου*

1904 Δεκεμβρίου 22

Αναφορά της μουχταροδημογεροντίας Κάστρου προς το μουτεσαρίφη Θάσου Ιζζέτ πασά. Με το έγγραφο αυτό ζητούν πιστό αντίγραφο της σύμβασης που είχε συναφθεί ανάμεσα στην τουρκική κυβέρνηση και στο Fr. Speidel. Αντίγραφο αυτής της σύμβασης δημοσιεύεται στο παρόν παράρτημα και φέρει αύξ. αρ. εγγράφου 3.

Εξοχότατε Ιζζέτ πασά, μουτεσαρίφη Θάσου

Ευσεβάστως προσκυνούμεν

Μετά την απόδοσιν των σεβασμάτων μας παρακαλούμεν θερμώς την Υψ. Εξοχότητα όπως ευαρεστηθείσα μας αποστείλη αντίγραφον της τελευταίας υψηλής συμβάσεως, την οποίαν η αξιότιμος εταιρεία των μεταλλουργών

έχει μετά της σεβαστής κυβερνήσεώς μας, περί των κτιρίων τα οποία θα κτισθώσι διά τας απολύτους ανάγκας των μεταλλείων και που θα κατακτήσουν ίνα κοινοποιήσωμεν τους κατοίκους εγκαίρως προς γνώσιν των.

Τούτο ενδιαφέρει την Κοινότητά μας και παρακαλούμεν θερμώς εξ ονόματος των κατοίκων αυτής να μας αποσταλεί εγκαίρως αντίγραφον πιστό προς προάσπισιν των δικαιωμάτων ενός εκάστου.

Εν Μέση Κάστρου
Δεκεμβρίου 22 1904

Διατελούμεν μετά σεβασμού
Οι μονχαροδημογεροντες
Αναστάσιος Α. Ιατρός
Κων(νος) Γ. Ζγουρίδης
Κωνσταντής Μεταξά
Γεώργιος Δημητρίου

10

1904 Δεκεμβρίου 29

Αναφορά 46 κατοίκων του Κάστρου προς την κοινοτική αρχή των, από την οποία ζητούν την παρέμβασή της για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους από τις αυθαίρετες ενέργειες της μεταλλευτικής εταιρείας.

Προς την αξιότιμον μονχαροδημογεροντίαν
Αξιότιμοι κύριοι

Οι υποφαινόμενοι συγχώριοι υμών ιδιοκτήται των υπό της εκμεταλλευτικής εταιρείας Φρειδερίκ. Σπάϊδελ καταπατουμένων γαιών υποβάλλομεν υμίν τα εξής.

Επειδή η εκμεταλλευτική εταιρεία Φρειδερ. Σπάϊδελ παραβιάζουσα τους νόμους και τας υποχρεω(ικάς) αυτής συμβάσεις, χωρίς να λάβει υπ' όψη τα κοινοτικά δικαιώματά μας και τας νομίμους αξιώσεις μας, προέβη εις τον εκμεταλλευτικόν σκοπόν κερδοσκοπικώς, καταπατήσασα τα κτήματά μας ως απάτητα κτήματα αυτής και επαπειλούσα να περιορίσει τον ορίζοντα του χωρίου μας διά της καταπατήσεως του μερά της εκκλησίας μας, της παραλίας του χωρίου μας και πολλών άλλων, διά τούτο παρακαλούμεν όπως εν τω δικαιώματι υμών ως αρχής του χωρίου μας ενεργήσετε νομίμως τα δέοντα όπου δει και ως πρέπει.

Εν Κάστρω τη 29η Δεκεμβρίου 1904

Ιωάνης γεωργούδης Νικόλαος Στεργίου
Γεώργιος Κ. Φραγγίδης Στεφανής Ιωάννου

<i>Αναγνώστης γεωργίου</i>	<i>Δημήτριος Ι. Κομλίκης</i>
<i>Αγγελος Νικολάου</i>	<i>γιαννάκις Αρσενίου</i>
<i>Αθανάσις Ζαγοριανός</i>	<i>Αντόνιος Ι. Φαρμάκη</i>
<i>γιουργιος λορεντσο</i>	<i>Γεώργιος Ι. Φαρμάκη</i>
<i>Δέσποινα Γεωργίου</i>	<i>Γ. Κυριώτης</i>
<i>Γιαννάκης Βασηλίου</i>	<i>Ιωάννης Καρτάλις</i>
<i>Δ. Παπαοικονόμου</i>	<i>μάρκος Καψάλις</i>
<i>Γ. Φίλιπα</i>	<i>Παρασκευή Μουρτζαβάνη</i>
<i>Σταμάτιος γεωργίου</i>	<i>Ευγένης Ιωάννου</i>
<i>Ιωάννης Α. Καϊδης</i>	<i>νικόλα Αναγνώστου</i>
<i>Παναγιώτης Βασιλήου</i>	<i>Αυγουστής Κ. Κρητικού</i>
<i>Θαλασινή Βασιλήου</i>	<i>Παναγιώτης Α. Προέδρου</i>
<i>αθανάσιος ηοάνου</i>	<i>Δέσποινα Π. Ιωάννου</i>
<i>Γεωργάκης Καυλιδόνης</i>	<i>Γ. Φ. Κρητικός</i>
<i>Ελένη Ι. Αθανασίου</i>	<i>Ι. Δ. Παπαβασιλείου</i>
<i>Ανούδα Διμητρίου</i>	<i>Γεώργιος Νικολάου</i>
<i>Κωνσταντίνος Στεργίου</i>	<i>Γ. Κωστής</i>
<i>Ανδρέας ζαχαρί</i>	<i>Ιωάννης Αναγνώστου</i>
<i>Ιωάννης Α. λεμονής</i>	<i>Γεώργιος Αυγουστή</i>
<i>Ιωάννη Κυριακής</i>	<i>Κυπαρίσης Δημητρίου</i>
<i>Νικήτας Χουχούλης</i>	<i>Παναγιώτης Κναμάνης</i>

11

Αχρονολόγητο

Χαρακτηριστικό έγγραφο μouxταροδημογερόντων της τουρκοκρατίας. Ραγιαδισμός, υποκρισία, ευτελή επιχειρήματα· το τέλος δε του εγγράφου αυτού αποτελεί και την ουσιαστική υπογραφή, κατά την ταπεινή μου γνώμη, των δημογερόντων της τουρκοκρατίας.

Προς την αυτού εξοχότητα τον μουτσαρίφην Θάσου

Εξοχότατε

Η κοινότης Κάστρου εκφράζει την λύπη της δημοσία βλέπουσα προ οφθαλμών την γενικήν κατοχήν του χωρίου της από μέρος της εκμεταλλευτικής εταιρείας, ανοίγουσα θεμέλια εντός αυτού, συσφίγγουσα αυτό διά πετοιχίσματος του οποίου θεμέλια ηνέωξεν, ούτως ώστε να δνηηθεί να περιορίσει την ανάπτυξιν του χωρίου και να αναγκάσει αυτό να εκπατρισθεί, διότι χωρίον το οποίον περιορίζεται η σκάλα του, το παράλιόν του, ο λιμήν του, η

προεξοχή του και όλα τα ζωικά προσόντα του, εκείνο πλέον δεν λογίζεται χωρίον αλλά εστία συμφεροντολόγων και κερδοσκοπών.

Διά ταύτα παρακαλεί θερμώς δι' ημών να λάβει μέτρα οία που η υμετέρα εξοχότης να περιορίσει την φανεράν αδικίαν ταύτην, να αναγγείλει την οικτρών κατάστασίν μας αρμοδίως, ένθα δει, και να διατάξει εγκαίρως ενταύθα την παύσιν του τοιαύτης φύσεως καταστρεπτικού περιορισμού του χωρίου μας, ν' απέχει του κύκλου αυτού του συγκεκριμένου από το προς ανατολάς μέρος μεν μέχρι του μέρους πέραν της Λιμενόπλακας, από το προς δυσμάς πέραν του Κεφαλά, από δε το βόρειον και νότιον μέρος πέραν των συνόρων του χωρίου μας, άτινα είναι ορισμένα από πολλών ετών, διότι άλλως το χωρίον μας μετ' ου πολύ δεν θα υπάρχει, αφού μάλιστα τελευταίως ύψωσε και σημαίαν η ρηθείσα εταιρεία γερμανικήν εις έδαφος καθαρώς οθωμανικόν ως προξενείον, κατατρομάζουσα διά των τοιούτων μέσων τους πιστούς της υψηλής οθωμανικής κυβερνήσεως υπηκόους, εν ω η ρηθείσα εταιρεία εργαζομένη εις έδαφος της Τουρκίας οφείλει να σέβηται τους νόμους της οθωμανικής αυτοκρατορίας και να απέχει των τοιούτων διαβημάτων, τα οποία είναι πολύ περίεργα διά το δημόσιον, όπερ τη αληθεία θαυμάζει και εκφράζει την ενδόμυχον λύπην του.

Η υψηλή κυβέρνησις ημών αισθάνεται κατά βάθος τας δολοπλοκάς πάσης εταιρείας εκμεταλλευτικής τάσης και διά τούτο έχει ειδικούς νόμους περιορίζουσα αυτάς και διά τούτο προσπίπτομεν εις τους πόδας αυτής ζητούντες σωτήριον έλεος και ποδηγέτησιν πατρικής Αυτής, διότι άλλως το χωρίον μας θα ερημωθεί κυριολεκτικώς και δεν θα υπάρχει πλέον ίχνος αυτού, ένθα ζώσι τόσοι ραγιαδες υπό το αχανές σκήπτρον της Α. Α. Μεγαλειότητος του φιλολάου 'Ανακτος ημών, του οποίου τα έτη είησαν πάμπολλα και πανευδαίμονα Αμήν!

Της υμετέρας εξοχότητος ευπειθέστατοι

Οι μouxταροδημογέροντες

12

1905 Ιανουαρίου 3/16

Έγγραφο του Fr. Speidel λιτό στο ύφος και ξεκάθαρο στους σκοπούς. Ολιβερή αντίθεση με τα έγγραφα των μouxταροδημογερόντων.

Thasos τη 3/16 Ιανουαρίου 1905

Προς την έντιμον Μouxταροδημογεροντία του χωρίου Κάστρου.

Εις Μέσην Κάστρου

Εις απάντησιν της από σημερινήν ημερομηνίαν επιστολής σας ερχόμεθα

να σας είπωμεν ότι δεν αρνούμεθα την υπόσχεσιν μας περί επιχορηγήσεως εξ ογδοήκοντα (80) λιρών Τουρκίας προς την Κοινότητα διά το λήξαν έτος, πλην συνεπεία της αναρμόστου διαγωγής των κατοίκων Κάστρου απέναντι ημών, ως η καταστροφή της παρά το μεταλλείον υδατοδεξαμενής μας, αι αντενέργειαι των επί του ζητήματος των οικοπέδων της αγοράς μας και πολλά άλλα εναντία κινήματα κατά της εταιρείας, αδυνατούμεν να παραχωρήσωμεν την ειρημένην επιχορήγησιν και σήμερον και εφόσον η Κοινότης θα εξακολουθή την εχθρικήν προς ημάς διαγωγήν της, τότε δε θα εξιλεωθώμεν, οπότεν παύσωσιν αι ενέργειαι αυταί και θα μετέλθωσιν στάσιν απέναντι ημών νόμιμον, δικαίαν και ενόμοστον.

Διατελούμεν

SOCIETE MINIERE FR. SPEIDEL

(τ.σ.υ.)

13

1905 Ιανουαρίου 21

Έγγραφο νέο του Fr. Speidel, όπου ζητά από το μouxτάρη Κάστρου τα ονοματεπώνυμα των ιδιοκτητών είτε ελαιοδένδρων είτε χωραφίων, που θίγονται από τις εργασίες του υποβάλλει την παράκληση να παρίσταται και ο μouxτάρης στην εκκοπή μερικών ελαιοδένδρων για τη διευκόλυνση των εργασιών του.

Thasos 21 Ιανουαρίου 1905

Έντιμε κύριε Μouxτάρη του χωριού Κάστρου
Εις Μέσην

Διά ταύτης μας σας γνωρίζομεν ότι αύριον την πρωίαν 9/22 τρέχοντος θέλομεν προβεί εις την εκκοπήν μερικών ελαιοδένδρων, κειμένων πλησίον του μεταλλείου, διά την διευκόλυνσιν των εργασιών μας. Κατά συνέπειαν παρακαλείσθε να μας αποστείλητε την σημείωσιν των ιδιοκτητών των ελαιοδένδρων τούτων εν τάξει και να μεταβείτε και ο ίδιος όπως παραστείτε εις την εκκοπήν αυτών προσωπικώς, άλλως ουδεμίαν θέλομεν αναγνωρίσει απαιτησιν ή ένστασιν.

Διατελούμεν

SOCIETE MINIERE FR.

14

Αχροολόγητο

Το έγγραφο αυτό θα μπορούσε νάταν αντιπροσωπευτικό δείγμα γραφής του φρονήματος των δημογερόντων της εποχής της τουρκοκρατίας. Απευθύνεται χωριστά και στα δύο αδέρφια Speidel. Πρέπει να γράφτηκε παραμονή του Αγίου Γεωργίου του 1905.

Ευγενέστατε κύριε Edwin Speidel

Γενικό διευθυντά της εν Θάσσω μεταλλευτικής εταιρείας Fr. Speidel

Εις Λιμενάρια

Η ημετέρα Κοινότης ενγνωμονούσα υμάς διά την γενναίαν προς αυτήν δωρεάν των 80 λίτρων Οθωμανικών, εμφαίνουσαν τα αγαθά προς αυτήν αισθήματά σας, ομοθύμως απεφάσισεν ίνα επί τη αύριον αγομένη εορτή του Αγίου Γεωργίου ψαλή επ' εκκλησίας δοξολογία υπέρ υμών και συμπάσης της ευγενεστάτης οικογενείας σας.

΄Ασμενοι ανακοινούντες την απόφασιν ταύτην τη υμετέρα ευγενεία, πεποιθημεν ότι θέλει μας αξιώσει της τιμής να παραστείτε προσωπικώς κατά την ειρημένην δοξολογίαν, εφ' ω προσφέροντες ημίν τας ευχαριστίας μας και την έκφρασιν της ενγνωμοσύνης μας διατελούμεν μεθ' υπολήψεως.

Η Μουχαταροδημογεροντία Κάστρου

15

1904 Ιουλίου 2

Έγγραφο του Edwin Speidel με το οποίο βεβαιώνεται η παραλαβή 28 πωλητηρίων εγγράφων από τη μουχαταροδημογεροντία Κάστρου.

Οι υποφαινόμενοι δηλοποιούμεν ότι παραλάβαμεν σήμερα παρὰ της μουχαταροδημογεροντίας Κάστρου τ' ακόλουθα πωλητήρια έγγραφα των κατόχων των οικοπέδων, άτινα αγοράσαμεν παρ' αυτών συμφώνως τη δεδηλωμένη εν αυτοίς εκτιμήσει ήτοι:

Σ χ ε δ ι ά γ ρ α μ μ α

No	1	1	Πωλητήριον ελαιόδενδρον του Ιω. Κυριώτη διά γρόσια	150
»	2	1	Ομ(οίως) χωράφιον Νικήτα Χουχούλη » λίρας Οθωμ.	6
»	3	1	ομ. ομ(οίως) Ευγενίου Ιωάννου και κληρονόμων γρόσια	630
»	4	1	ομ. ομ. Αθανασίου Ζαγοριανού και κληρονόμοι Στεργίου Νικήτα γρόσια	400
»	5	1	ομ. ομ. Θαλασσινης Βασιλείου »	530
»	6	1	ομ. ομ. Αθανασίου Ιωάννου και αδελφών »	750
»	7	1	ομ. ομ. Παναγ. Βασιλείου »	910

» 8	1 ομ.	ομ.	Ανδρ. Ζαχαρία και αδελφών	»	940
» 9	1 ομ.	ομ.	Γ. Πλακοπιτάς και αδελφών	»	1720
» 10	1 ομ.	ομ.	Δούκα Κουρέλλη	»	860
» 11	1 ομ.	ομ.	Παναγ. Προέδρου	»	1390
» 14	1 ομ.	ομ.	Κοντογεώργη Αγγέλου και κληρονόμων	λίρ. Τουρκ.	16 1/2
» 15	1 ομ.	ομ.	Κων/νου Νικολάου	»	16 1/2
» 16	1 ομ.	ομ.	Γιάννη Βασιλείου	»	16 1/2
» 17	1 ομ.	ομ.	ελαιόδενδρον Ιωάννου Χατζή γρ.		320
» 17	1 ομ.	ομ.	χωράφ(ιον) και ελαιόδ(ενδρον) Δημ. Παπαβασιλείου	»	2410
» 18	1 ομ.	ομ.	χωράφιον Φιλίππου Κ. Οικονομίδου	λ. Τουρκ.	16 1/2
» 18/19	1 ομ.	ομ.	ελαιόδενδρον Σωτηρίου Τριχά γρ.		960
» 19	1 ομ.	ομ.	Ιωά(ννη) Γεωργούδη	»	1650
» 20	1 ομ.	ομ.	ελαιόδενδρον Δημ. Κυριώτου	»	200
» 21	1 ομ.	ομ.	Κων/νου Γ. Σγουρίδου	λ. Τουρκ.	10
1	Πωλητήριον	Νο 21	Κων/νου Κ. Οικονομίδου	διά γρόσ.	9100
1	ομ.	» 20	Δεσποίνης Κυπαρισσίου	διά	» 1650
1	ομ.	» 22	Νικολ. Ψυχούδη	»	» 320
1	ομ.	» 23	Δημ. Πλούτου	»	» 320
1	ομ.	» 25	Παναγ. Ν. Μωραΐτου	»	» 240
1	ομ.	» 28	Γιαννάκης Ασημίνας	»	» 200
1	ομ.	» 29	Βασιλ. Κυριάκου	»	» 150

ήτοι εν όλω 28 πωλητήρια. Η εν αυτοίς διαλαμβανομένη αξία θέλει πληρωθεί παρ' ημών άμα τη αποπερατώσει των αναγκαίων διατυπώσεων.

Λιμενάρια Κάστρου τη 19/2 Ιουλίου 1905
Edwin Speidel

16

1905 Αυγούστου 7

«Μετάφρασις της απαντήσεως της Α.Ε. του Μουτσαρίφου πασά Λιμένος αναφορικώς των οικοπέδων, χρονολογούμενων από 7 Αυγούστου τρέχοντος».

Αξιότιμε Κύριε Edwin Speidel
Εις Λιμενάρια

Απαντών εις την χθεσινήν επιστολήν σας, αναφορικώς της υποθέσεως

των οικοπέδων, λαμβάνω την τιμήν να σας γνωρίσω ότι ο πίναξ των εν λόγω οικοπέδων, των συμπεριλαμβανομένων εν τοις συνόροις του μεταλλείου και τα οποία αγοράσατε παρά των ιδιοκτητών, απεστάλη εγκαίρως προς την Α.Ε. τον βαλή πασάν Θεσσαλονίκης, πλην χωρίς να εξετασθεί παρά του εκεί Διοικητικού Συμβουλίου μας επεστράφη ενταύθα, εν ενί λόγω η υπόθεσις αύτη δεν απεπερατώθη ακόμη. Επειδή, όμως, είναι κατεπείγουσα, ως και υμείς μοι εγράφατε, ηγαγκάστημεν να επιστρέψωμεν οπίσω τον εν λόγω πίνακα προ δύο ήδη εβδομάδων και μάλιστα, διά να τελειώσει η υπόθεσις το συντομότερον, απεστείλαμεν εκεί και τον ημέτερον Ταχριγιέ Κιατίπην Ζεβέρ εφένδην, όπως ενεργήση το ταχύτερον, και πρέπει να περιμένομεν έως ότου ληφθεί το τελικόν αποτέλεσμα.

Εν Λιμένι τη 7 Αυγούστου 1905
ο Μουτσαζιφής
Ιζζέτ βέης

17

1906 Μαρτίου 3

Η Τάρσου Αυγουστή, γυναίκα του Γεωργάκη Τριχά, ομολογεί ότι έλαβε 15 τουρκικές λίρες από τον προεστό Αναστάσιο Ιατρό για το μερίδιο του χωραφίου της στον Άγιο Νικόλαο που είχε πουλήσει στους αδελφούς Speidel.

Αποδεικτικόν έγγραφον

Διά του παρόντος αποδεικτικού γράμματός μου δήλον αποκαθίσταται ότι εγώ η υποφανομένη Τάρσου Αυγουστή, σύζυγος του Γεωργάκη Τριχά, έλαβον παρά του κυρίου Αναστασίου Ιατρού λίρας Τουρκίας δέκα πέντε, αρθ. (15), αι οποίαι πηγάζουσι από το ανήκον μερίδιον του χωραφίου μου, το οποίον κείται εις μέρος Άγιον Νικόλαον και συνορεύον αφ' ενός με Ιωάννου Γεωργούδη, αφ' ετέρου με Ευγενάδικον χωράφιον, και το οποίον είχα πουλήσει αυτοθελήτως εις τους αδελφούς Φεδερίκ Σπάιδελ. Διό δίδω το παρόν μου υπογεγραμμένον παρ' εμού και του γράφαντος όπως μένη ανενόχλητος παρά των συγγενών μου και αλλοτριών και του λοιπού δεν θα έχω άλλην απαίτησιν υπέρ της αξίας αυτού και εις ένδειξιν υποφαίνομαι.

Κάστρω τη 3 Μαρτίου 1906

Τάρσου Αυγουστή βεβαιώ τάνωθεν και ως αγράμματη υπογράφομαι και εντολή μου διά χειρός Παπακωνσταντίνου, εγώ δε σταυροποιώ+

Ο γραφομάρτυς Παπακωνσταντίνος

